

Planteavlen 1943.

Af Konsulent *H. Land Jensen.*

Vejrforholdene.

Aaret 1943 var med Hensyn til klimatiske Betingelser forholdsvis gunstigt, og blandt Krigsaarene vil det blive regnet for et af de gode Aar. 1940 og 1941 husker vi paa Grund af de strenge Vintre og egnsvis meget tørre Somre. 1942 var ogsaa mærket af streng Vinterkulde, men Sommeren blev god, og de forholdsvis gunstige Vejrforhold fortsatte i 1943.

Enkeltheder vedrørende Klimaforholdene, saaledes som de oplyses gennem Meteorologisk Instituts Maalinger, findes anført i Tabel 1. Efteraaret var meget mildt og gav omkring normal Nedbør. Herefter fulgte i Januar Maaned en kort Kuldeperiode, der, hvad Frostgrader angaar slet ikke kunde maale sig med de tre foregaaende strenge Vintre, og hermed var Vinteren for øvrigt forbi. Februar havde meget høj Middeltemperatur. Det angives, at vi skal helt tilbage til 1874 for at finde tilsvarende højt Tal for denne Maaned. I Marts og April fortsatte det milde Vejr, nu og da afbrudt af kølige Perioder med nogen Nattefrost, der dog gennemgaaende var sjældnere end normalt for Foraaret, til Trods for, at dette begyndte tidligt. I de egentlige Sommermaaneder var Middelttemperaturen omkring eller lidt over det normale, ogsaa Efteraaret var forholdsvis mildt.

Der faldt rigelig Nedbør i Januar og Februar, saa Jorden blev blødt godt op, hvilket utvivlsomt blev af stor Betydning, da de tre følgende Foraarsmaaneder gav væsentligt under normal Nedbør. Mod Slutningen af Maj havde man det mange Steder temmelig tørt, bortset dog fra det vestlige Jylland, der fik gode Bløder i Begyndelsen af Maaneden. For Afgrødernes Vækst kom det til at spille en meget stor Rolle, at der i Juni faldt

Tabel 1. Temperatur, Solskinstimer og Nedbør 1943.
(Efter Meteorologisk Institut).

	Temperatur C°		Antal Solskinstimer		Nedbør	
	1943	Normal	1943	Normal*)	1943	Normal
Januar	÷0,6	0,1	25	36	63	44
Februar	3,9	÷0,1	62	67	52	34
Marts	4,3	1,6	198	125	22	41
April	7,8	5,5	163	176	33	40
Maj	11,7	10,7	320	256	22	42
Juni	14,8	14,2	255	268	60	47
Juli	16,6	16,0	276	249	36	64
August	15,8	15,3	217	227	145	80
September	13,4	12,3	142	170	42	57
Oktober	9,9	8,1	117	101	36	66
November	4,3	4,1	50	48	67	53
December	2,1	1,6	44	28	29	58

rigelig Nedbør. Paa Strækninger i Østvendssyssel og paa Lolland-Falster var Nedbøren i denne Maaned dog ret sparsom, og de samme Egne fik særlig lidt i Juli, der flere Steder var til den tørre Side, men dog uden, at der indtraf virkelig udbredt Tørkeskade. August blev til Gengæld usædvanlig regnrig, navnlig faldt der rigeligt i Landets sydlige Egne. I September og Oktober var Vejret gennemgaaende tørt, men paany ret regnrigt i November, hvorimod man i December kun havde omkring halv Nedbørsmængde.

Til Trods for, at Sommeren 1943 ikke følte som egentlig varm, var Antallet af Solskinstimer omkring Middel i de tre Maaneder Juni—August, og i Maj væsentligt over. Tallene viser saaledes, at denne Sommer ligger den normale danske Sommer væsentligt nærmere end de tidligere solrige Somre i 30erne og Begyndelsen af 40erne.

Landbrugsarealets Benyttelse.

Som det vil fremgaa af Tabel 2, er der ikke sket særlig store Forskydninger i Benyttelsen af Landbrugsarealet. Kornafgrøderne har holdt sig forbavsende konstant og beslaglægger omkring 50 pCt. af Arealet inden for Omdriften.

*) Beregnet af Forf. paa Grundlag af Institutets Opgivelser fra alle danske Stationer 1914—40.

Roer og Kartofler, der var gaaet noget frem i 1942, er atter indskrænket lidt, men ligger dog fremdeles en Del over Arealet 1936/40. Det samlede Areal med disse Afgrøder udgjorde i 1943 20 pCt. af Omdriftsarealet og ca. 17 pCt. af det samlede Landbrugsareal. Naar man ikke iagttager nogen egentlig Udvidelse af Rodfrugtarealet til Trods for, at man maa regne med, at der er Brug for en Del flere Roer og Kartofler til Erstatning for Korn, hænger det sikkert sammen med den modgaaende Bevægelse: Indskrænkning af Roearaet i Forbindelse med Nedskæring af Besætningerne.

Tabel 2. Arealanvendelsen i 1000 ha, hele Landet.

	1936/40	1941	1942	1943	% Fremgang fra 1936/40 til 1943	Forholdstal 1943	Omdrift ialt
<i>Indenfor Omdriften</i>							
Korn	1347,4	1342,7	1351,0	1350,4	0,3	49,6	42,1
Roer og Kartofler . .	524,7	521,2	551,2	543,3	3,6	20,0	16,9
Græs og Grønfoder	738,8	734,0	721,4	707,6	÷4,2	26,0	22,1
Andre Afgr. og Brak	85,5	85,1	100,8	121,0	41,5	4,4	3,8
Ialt i Omdriften	2696,4	2683,0	2724,4	2722,3	1,0	100,0	84,9
<i>Udenfor Omdriften</i>							
Græs, Eng m. v. . .	552,2	514,4	478,0	463,9	÷16,0	—	14,4
Læggeplads til Tørv	—	21,2	25,3	21,6	—	—	0,7
Landbrugsareal	3248,6	3218,6	3227,7	3207,8	÷1,3	—	100,0

Derimod viser Opgørelsen en betydelig Forskydning i Græs- og Grønfoderarealet, der i Sammenligning med 1936/40 er gaaet tilbage med 4,2 pCt. inden for Omdriften og 16,0 pCt. uden for Omdriften, hvilken sidste Forskydning dog delvis skyldes særskilt Tælling af Læggeplads til Tørv. Denne Nedgang, der mærkedes allerede i 1942, og dengang maaske kunde forklares ved en delvis Ødelæggelse af Græsmarkerne paa Grund af den strenge Vinter, er fortsat i 1943. Selvom denne Forklaring paa Tilbagegangen maaske kan anvendes en Gang til — de udfrosne Marker var vel endnu ikke helt erstattet i 1943 — er der utvivlsomt Tale om andet og mere end disse vejrbestemte Variationer. Antagelig er det ligesom for Roearaet det ind-

skrænkede Besætningshold, der gør sig gældende, maaske ogsaa Interessen for Udnyttelse af Jorden til Salgsafgrøder.

Der iagttages ogsaa en meget betydelig Forskydning i Arealet med andre Afgrøder og Brak, hvilket især skyldes Udvidelse af Frøavlsarealet.

Trods de anførte Forskydninger maa man dog vist hævde, at Benyttelsen af Landbrugsarealet ogsaa under Krigsaarene med den stærkt indgribende Indflydelse for en Række af Landbrugets Produktioner ligger nogenlunde fast. Det er den gamle Erfaring, der er bekræftet paany, at det i Almindelighed er ret vanskeligt at foretage virkelig betydende Indgreb i Sædskifte- og Driftsforhold i de almindelige Landbrug. Denne konservative Holdning kan være sund og rigtig, men i de Tilfælde, og de er vel ikke helt faa, hvor der virkelig er Brug for Omlægning, saa Driften kan svare bedst muligt til de Krav, der stilles nu under Krigen, er en vis Bevægelighed dog nødvendig. I de fleste Landbrug er der jo ogsaa en ret bred Margin for Forskydning mellem Hovedafgrøderne, inden Sædskiftevanskelighederne melder sig.

Kornafgrøderne.

En Betragtning af Tabel 3, hvor de enkelte Kornarter er anført med Tal for deres Andel i Arealbenyttelsen, vil vise, at selvom det samlede Kornareal har holdt sig uforandret i de senere Aar, er der dog sket betydelige Forskydninger Arterne imellem. I tidligere Aar var Arealtallene stærkt paavirket af de Forskydninger, der var fremkaldt af Tilbagegangen i Hvede og Rug paa Grund af Udvintringen. Med 1943 skulde man egentlig have været ude over disse Forskydninger, men det er jo dog ikke Tilfældet. Som bekendt viste det sig umuligt at skaffe tilstrækkelig Hvede til Udsæd Efteraar 1942 i det Omfang, man virkelig havde ønsket at genoptage Hvededyrkningen. Ingen havde ventet, at Hveden paa en Gang, selvom der havde været Sæd nok, skulde indtage det gamle Areal før de slemme Udvintringsaar; dette Areal udgjorde omkring 130 Tusind ha, men der er ingen Tvivl om, at Lysten til at gaa i Gang med Hvededyrkning paany var væsentlig større, end hvad der svarer til de 49 Tusind ha, som findes anført her for 1943. Det var vel

ikke mindst i Jylland, man fik saaet mindre Hvede, end man egentlig havde regnet med. Det samlede Vintersædareal blev imidlertid nogenlunde paa Højde med det normale før Krigen, idet der tilsaaedes meget store Arealer med Rug, ikke mindre end 224 Tusind ha, hvilket er det største Rugareal, vi har haft siden Begyndelsen af 20erne.

Tabel 3. Kornareal i 1000 ha, hele Landet.

	1936/40	1941	1942	1943	% Fremgang fra 1936/40 til 1943	For- holdstal 1943
Hvede	120,5	83,7	5,9	49,1	÷59,3	3,6
Rug	139,6	194,7	190,5	224,4	60,7	16,6
Byg	393,7	382,7	421,4	398,1	1,1	29,5
Havre	374,0	347,9	343,5	336,3	÷10,1	24,9
Blandsæd	315,9	326,1	380,7	333,7	5,7	24,7
Bælgæd	3,6	7,5	8,9	8,9	145,7	0,7
Kornareal	1347,3	1342,6	1350,9	1350,5	0,2	100,0

For Brødkornsforsyningen var dette store Rugudlæg jo en god Forsikring, og for Sædskeerterne i de mange Landbrug har det været en rimelig og god Foranstaltning, at man i saa stor Udstrækning har fastholdt Dyrkningen af Vintersæd. Bygarealet var mindre end i 1942, men dog omkring det normale. Havrearealet viser derimod nogenlunde jævn Tilbagegang gennem de senere Aar. For Vurdering af Blandsæddyrkningens Omfang er det af Betydning, at man i 1943 var fri for de eftersaaede Afgrøder paa den udvintrede Vintersæds Plads, Afgrøder, som ofte havde ret blandet Bestand, hvorfor Arealerne blev talt med til Blandsæd. Det er da beskæmmende at lægge Mærke til, at der i 1943 er en Fremgang i Blandsædarealet paa ca. 5,7 pCt. i Sammenligning med 1936/40. I Aarene før Krigen var der en vis, omend ret svag, Nedgang i Blandsæddyrkningen, men nu synes denne Dyrkning at tage Fart igen. I Betragtning af, at Blandsæden medfører alvorlig Fare for Smitte af Jorden med Havreaal eller Fodsyge, er det uforstaaeligt, at man fortsætter med denne under de allerfleste Forhold forkastelige Form for Korndyrkning. Der er ikke Tvivl om, at man meget almindeligt vilde faa større Udbytte i Blandsædskiftet ved i Stedet at an-

vende ren Byg. Vore Forsøg fra de senere Aar viser netop, at dette er Tilfældet.

Kornafgrødernes Vækst og Udvikling havde i det store og hele udmærket gode Kaar i 1943. Rug og Hvede havde overvintret tilfredsstillende, og Saaning af Vaarsæd fandt Sted saa tidligt som sjældent før, idet Saaning meget almindeligt var tilendebragt inden Midten af Marts og paa de „tidligste“ Egne endda før. Kølige og tildels tørre Perioder i Maj holdt noget igen paa Væksten, hvilket maaske var „sundt“, og derefter faldt der, som allerede anført, rigelig Regn i Juni de fleste Steder. Der blev iagttaget slemme Svampesygdomme, saaledes var Stribesygen mere ondartet end normalt, og enkelte Steder var Nøgen Bygbrand til Stede i et Omfang, som man kun meget sjældent har set det, helt op til en halv Snes pCt. Da Modning og Høst nærmede sig, stod der pæne Kornafgrøder de allerfleste Steder, og vel at mærke de stod op til Trods for kraftig og ret stærkt fyldende Bestand. Det var øjensynligt, at Straaet var stivere end normalt, sikkert en Følge af den tidlige Saaning og den jævne Udvikling.

Tabel 4. Høstudbytte i Mill. hkg Kærne og Halm, hele Landet.

	1936/40	1940	1941	1942	1943
Hvede	3,5	1,9	1,9	0,2	1,8
Rug	2,5	2,7	3,1	4,1	5,1
Byg	11,7	11,6	9,2	13,9	12,8
Havre	9,9	9,1	7,2	10,1	10,4
Blandsæd	7,3	7,1	5,7	9,5	8,6
Bælgsæd	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Korn ialt	35,0	32,5	27,2	38,0	38,9
Halm ialt	46,5	40,0	36,1	54,5	51,7

Kornavlens Størrelse fremgaar af Tabel 4, hvor 1943 er sammenlignet med de nærmest foregaaende Aar. Det samlede Udbytte er i 1943 opgjort til 38,9 Mill. hkg Kærne, hvilket er 0,9 Mill. hkg mere end 1942, eller en Forøgelse paa 2,4 pCt. 1943 repræsenterer med disse Tal den næststørste Kornavl, vi har haft i Danmark; det højeste, samlede Udbytte var i 1938, da Avlen blev opgjort til 41,2 Mill. hkg. Det er navnlig Hvede

og Rug, der har givet stort Udbytte i 1943, efter Statistisk Departements Opgørelse gav Hvede 36,8 hkg Kærne pr. ha mod 35,1 i 1938 og Rugen 23,0 hkg mod 19,5 i 1938. Men ogsaa Byg og Havre gav meget tilfredsstillende. Halmudbyttet var jævnt stort og gennemgaaende af god Kvalitet.

Indbjærgningen af Kornavlens sinkedes en Del af den stærke Nedbør i August, men i det store og hele kom Avlen dog godt i Hus.

Rodfrugterne.

Som det fremgaar af Tabel 5 dækkes den samlede Arealudvidelse for Rodfrugter i de to Aar 1942 og 1943 i Sammenligning med 1936/40 fuldt ud af Fremgangen for Kartofler og Sukkerroer til Fabrik. For Foderroerne har der altsaa været en Stilstand eller endog en mindre Tilbagegang. Ser man paa de enkelte Arter, er der meget betydelige Forandringer. Kartoflerne er i Sammenligning med 1936/40 gaaet frem med ikke mindre end 41,1 pCt. Runkelroerne har fortsat Tilbagegangen, men har dog i 1943 været omtrent paa Højde med 1942. Ogsaa Arealet med Fodersukkerroer har været ret ens i de to Aar, men der iagttages her en til Tilbagegangen i Runkelroer svarende Fremgang sammenlignet med Aarene før Krigen. For Kaalroerne kunde man have ventet en stærk Indskrænkning af Arealet, idet der var for lidt Frø, saa en Rationering blev nødvendig. Det samlede Frøudbud svarede kun til godt en Fjerdedel af Normalforbruget. Imidlertid naaede man dog op paa omtrent samme Areal som de nærmest foregaaende Aar. Forklaringen herpaa ligger i, at man for det første har anvendt adskilligt mindre Udsædsmængder end normalt, men desuden har der utvivlsomt ligget „Rester“ fra tidligere Aar, som nu er kommet til Anvendelse, og som dog trods forringet Spireevne har kunnet give nogenlunde Bestand. For Turnips og Gulerødder er der ikke væsentlige Forskydninger. Sukkerroer til Foder gik en Del tilbage, hvorimod det lykkedes at holde nogenlunde det planlagte Areal med Fabriksroer. Mærkeligt nok er Arealet med Cikorierødder indskrænket en Del i 1943.

Tabel 5. Rodfrugtareal i 1000 ha, hele Landet.

	1936/40	1941	1942	1943	% Fremgang fra 1936/40 til 1943	For- holdstal 1943
Kartofler	74,7	74,3	100,5	105,4	41,1	19,4
Runkelroer	144,1	107,0	97,7	96,9	÷32,7	17,8
Fodersukkerroer	35,8	69,3	78,3	77,0	115,3	14,2
Kaalroer	191,7	186,6	187,0	183,5	÷ 4,3	33,7
Turnips	14,2	10,0	11,0	10,8	÷24,1	2,0
Gulerødder	4,4	4,2	6,0	4,8	9,3	0,9
Sukkerroer til Foder	18,6	21,2	22,2	18,6	0	3,4
Sukkerroer til Fabrik	40,7	47,8	47,2	45,5	11,9	8,4
Cikorierødder	0,5	0,9	1,3	0,8	71,7	0,2
Rodfrugtareal	524,7	521,3	551,2	543,4	3,6	100,0

I det tidlige Foraar med gode Arbejdsbetingelser kunde Roesaaningen gennemføres rettidigt og blev det vel ogsaa i Almindelighed. Saaning allerede i første og anden Uge af April var ingen Sjøldenhed, selv paa Egne, hvor man plejer at holde igen. Ulemper i Retning af forøget Antal Stokløbere ved tidlig Saaning saa man ikke meget til. Spiringen blev vel gennemgaaende tilfredsstillende. For Kaalroernes Vedkommende var det dog i en Del Tilfælde kendeligt, at der var anvendt Frø af mindre god Kvalitet. Naar vi trods forholdsvis god Start af Rodfrugtafgrøderne ikke naaede nogen stor Avl, maa Hovedaarsagen sikkert søges i ringere Gødskning end normalt, men for Bederoernes Vedkommende maa desuden nævnes Angreb af Aadselbiller. Disse Angreb meldte sig tidligt, men de fleste Steder dog i mindre Omfang end i 1942. Forskellige Steder, f. Eks. paa Strækninger i Midtjylland, havde man slem Skade af Bedefluens Larve, der navnlig gjorde sig stærkt gældende i de sildige Generationer hen paa Sommeren. Man maatte befrygte, at den stærke Opformering, som disse Angreb var Udtryk for, var Begyndelsen til en almindelig Optræden af dette Skadedyr, som vi i Aarene omkring 1930 havde meget Besvær af, og det viser sig da ogsaa i 1944, at denne Frygt var meget velbegrundet, idet Angrebene nu er stærkere end vel nogensinde tidligere. Endvidere gjorde hen paa Eftersommeren *Virus-Gulset* betydelig Fortræd og standsede Væksten i

Tabel 6. Høstudbytte i Mill. hkg Roer og Kartofler, hele Landet.

	1936/40	1941	1942	1943
Kartofler	13,4	13,2	16,7	19,4
Runkelroer	87,4	60,4	49,8	53,3
Fodersukkerroer	18,1	32,8	33,2	36,5
Kaalroer	116,4	113,6	113,0	107,8
Turnips	6,4	4,6	4,6	4,6
Gulerødder	1,3	1,3	1,6	1,3
Sukkerroer til Foder	7,6	8,1	7,6	7,1
Sukkerroer til Fabrik ...	15,1	17,6	15,9	14,6
Cikorierødder	0,1	0,2	0,2	0,2
Ialt Rodfrugt	265,8	251,8	242,6	244,8

et stort Antal Marker i Østjylland og paa Øerne, ikke mindst i Sukkerroeegnene var disse Angreb meget udbredt.

Høstudbyttet af Roer og Kartofler anføres i Tabel 6. Foderroerne ses at have givet omkring eller lidt under normalt Udbytte, naar Arealforskydningen tages i Betragtning. Tørstofindholdet var omkring det normale. Topudbyttet var derimod langt ringere end sædvanligt, hvilket for en Del skyldes den svagere Gødsning med Kvælstof, men navnlig de stærke Angreb af Virus-Gulsot, som ikke i faa Tilfælde medførte, at Bederoernes Top helt maatte kasseres.

Sukkerroer til Fabriksbrug dyrkedes, som allerede nævnt, i lidt mindre Arealer end de nærmest foregaaende Aar, men Arealet var dog ca. 12 pCt. større end i 1936/40. Desværre blev Avlen kun lille, som det fremgaar af følgende Oversigt, der anføres efter Meddelelse fra A/S De danske Sukkerfabrikker, den mindste for en lang Aarrække:

	1939	1940	1941	1942	1943
hkg Roer pr. ha	405	339	335	300	281
Sukkerindhold i pCt.	16,7	17,6	17,9	16,3	16,3
Betaling Kr. pr. hkg Roer	2,65	3,19	4,40	4,40	5,31

Hertil kommer, at Sukkerindholdet var ret lavt. Betalingen pr. hkg Roer steg i 1943 en Del, men var dog ikke tilstrækkelig til fuldt ud at dække de stigende Omkostninger ved Avlen.

Som nævnt var Bederoetoppen meget medtaget af Angreb af Bedefluelarver, Virus-Gulsot m. v. Dette medførte en kendelig

Nedgang i Anvendelsen af Roetoppen til Foder i frisk Tilstand eller til Ensilering. Ved Tællingen af Ensilagekummer i Juli 1943 fandtes ellers en stærk Fremgang, idet Antallet af Ejendomme med Siloer i 1943 var 21 630 mod 15 104 i 1942. Herudover anvendtes i 1943 28 515 Ejendomme Jordkuler til Ensilering mod 22 965 i 1942.

Kartoflerne.

Den i 1942 med Støtte af det offentlige paabegyndte Kampagne for Udvidelse og bedre Gennemførelse af Kartoffelavlens var utvivlsomt Hovedårsagen til Arealudvidelsen, som den aflæses af Tabel 5. De 100,5 Tusind ha i 1942 øgedes i 1943 til 105,4 Tusind ha, hvorefter Avlen andrager 3,9 pCt. af det samlede Areal inden for Omdriften. Vi ligger dog her i Landet langt under f. Eks. Tyskland og Holland med Hensyn til Kartoffelareal. Imidlertid er Driftsforholdene her i Landet ogsaa væsentlig anderledes, og det vilde sikkert ikke være hverken arbejdsmæssigt eller økonomisk forsvarligt at tænke paa en saa stærk Dyrkning af Kartofler, som Tilfældet er i de nævnte Lande. Fremgangen nu under Krigen maa imidlertid siges at være meget velkommen, og det er vel ikke umuligt, at man vil se sin Fordel ved i de egentlige Kartoffelegne at gaa endnu videre og ogsaa at bevare det forholdsvis store Kartoffelareal i Aarene efter Krigen, men meget afhænger jo af Prisforholdene for andre Næringsmidler og Fodermidler, særlig vil Kornprisen være bestemmende.

Kartoflernes Lægning blev i 1943 gennemført tidligere end sædvanligt, men i Udvikling var Afgroderne dog ikke før paa Vej end normalt, og Væksten var kun ret jævn, stærk Topudvikling var ikke almindelig. En Uges stærk Varme sidst i Juli satte paa de letteste Jorder de tidlige og middeltidlige Sorter fra Grøde, saa der blev for lille et Udbytte. Skimmelen gjorde visse Steder Fortræd paa Toppen og smittede mange Steder Knoldene slemt. Dette Angreb sammen med mildt Efterårsvejr vanskeliggjorde i nogen Grad Opbevaringen i Kulerne.

Høstudbyttet, der anføres i Tabel 6, blev opgjort til 19,4

Mill. hkg, hvilket er væsentligt større Udbytte end i 1942. Tørstof- og Stivelseindholdet var omkring det normale, forholdsvis lidt bedre i Jylland end paa Øerne.

Afsætningen af Kartoffler af Høst 1943 havde nogenlunde gode Vilkaar, dog laa Prisen paa Spisekartofler forholdsvis lavt i en længere Periode om Efteraaret. King Edward noteredes i Oktober i Jylland i Gennemsnit til 10—12 Kr. pr. 100 kg, paa Sjælland lidt højere, men der solgtes ikke helt smaa Mængder til væsentlig lavere Priser. Efterhanden steg Prisen jævnt, hvortil i nogen Grad bidrog de forholdsvis bedre Priser paa Eksport-Læggekartofler. Mod Sæsonens Slutning Foraar 1944 var der en kort Periode kun ringe Udbud, hvorfor Priserne pludselig gik stærkt op, saaledes at King Edward f. Eks. i Maj noteredes 14—18 Kr. i Jylland. Det var dog kun meget smaa Kvanta, der blev afsat til disse større Priser. Afsætningen til Eksport var ret betydelig, ligesom der skete Opkøb til særlige Formaal til regulerede Priser ligesom for Eksportkartoflerne.

Afsætningen til Industribrug oversteg baade for Kartoffelmelsfabrikkerne og Spritfabrikkerne, hvad der blev anvendt i 1942. I det hele taget viser Forbruget af Industrikartofler under Krigsaarene en stigende Linie, hvilket fremgaar af følgende:

Kartofler til Industribrug, 1000 hkg.

	Høst 1938	1939	1940	1941	1942	1943
Kartoffelmelsfabrikker ...	600	728	848	884	984	1098
Spritfabrikker	375	386	372	333	451	531

Interessen for Højnelse af Kartoffelavlens Sundhed er fortsat stor og gav sig, f. Eks. i 1943, Udslag i Anmeldelse af større Arealer til Statskontrol end nogensinde tidligere. Denne Statskontrol, der udøves af Tilsynet med Plantesygdomme, omfattede ialt 30 345 Tdr. Ld., hvoraf 21 545 Tdr. Ld. blev godkendt. Af de godkendte Arealer faldt 28,7 pCt. paa Up to date, 26,5 paa King Edward, 13,2 paa Alma, 11,8 paa Brønderslev og 9,6 pCt. paa Bintje. Det kontrollerede Areal var i 1942 9 861 Tdr. Ld. og i 1941 2 946 Tdr. Ld.

Under Landboforeninger, Husmandsforeninger og Kartoffelsektioner paabegyndtes i 1943 Fælleskontrollen med

Kartoffelfremavl, hvis Formaal er at skaffe gode, sunde Læggekartofler til fortsat indenlandsk Fremavl. Fælleskontrollen, der foruden de nævnte Organisationer har Tilslutning af Sektionernes store Salgssammenslutninger, Havebrugsorganisationerne, Kartoffelmelsfabrikkerne, Vildmosetilsynet og Statens Forsøgsvirksomhed, kontrollerede det første Aar 598 ha, hvoraf 43 pCt. blev kasseret. De Bedømmelses- og Klassificeringsregler, man gaar frem efter, er i Realiteten skarpere end Statskontrollens, men iøvrigt maa der regnes med, at de to Kontrolinstitutioner paa udmærket Maade kan støtte hinanden. Der blev da ogsaa allerede første Aar indledet intimt Samarbejde.

Anvendelse af Kartoffler til Foderbrug har faaet et stort Opsving. Den førnævnte Oplysningsvirksomhed satte stærkt ind for Fremme af denne Sag. Der er igen i det sidst forløbne Aar dannet et betydeligt Antal Kartoffelkogeforeninger, der har anskaffet store transportable Kogeanlæg, og desuden har en Del Slagterier og Privatpersoner ligeledes anskaffet saadanne Anlæg. En Opgørelse for Aaret 1943 viste, at der da ialt var indført 160 transportable Kogeanlæg. Tænker man sig disse Anlæg hver arbejdende i 80 Dage med 100 Tdr. Kartoffler pr. Dag, bliver den samlede kogte Mængde 1 280 000 Tdr. Regner man, at Mejerierne har kogt lige saa mange, nogen Opgørelse foreligger ikke, er det samlede Forbrug af Kartoffler i dette Øjemed 2 560 000 Tdr., der opvejer et Forbrug af ca. 0,6 Mill. Tdr. Korn. Man er altsaa godt paa Vej, men der er dog endnu langt igen, inden Kartoffelkogningen medfører nogen virkelig betydende Aflastning i Kornforbruget til Svin.

Græs- og Grønfoder.

Tabel 7 redegør for Arealfordelingen inden for de forskellige Grupper i Græs- og Grønfoderproduktionen. Den samlede Tilbagegang for disse Arealer fra 1936/40 til 1943 andrager ikke mindre end 9 pCt., hvoraf Størsteparten faldt paa Arealerne uden for Omdriften. Grønfoderarealet, der var temmelig højt i 1942, er igen faldet i 1943. Lucernearealet er steget lidt, men udgør dog fremdeles kun godt 2 pCt. af det samlede Græs- og Grønfoderareal. Bemærkelsesværdig er den stærke Udvidelse af

Tabel 7. Græs og Grønfoder i 1000 ha, hele Landet.

	1936/40	1941	1942	1943	% Fremgang fra 1936/40 til 1943	Forholdstal 1943
<i>Indenfor Omdriften.</i>						
Grønfoder	8,7	7,7	10,3	5,7	÷34,4	0,5
Lucerne	19,2	22,9	24,6	26,6	38,4	2,3
Kløver og Græs, Høslæt .	248,3	156,0	120,8	245,3	÷ 1,2	20,9
Kløver og Græs, Græsning	462,7	547,4	565,7	430,0	÷ 7,1	36,7
Ialt i Omdriften ..	738,9	734,0	721,4	707,6	÷ 4,2	60,4
<i>Udenfor Omdriften.</i>						
Var. Græs til Høslæt ..	34,2	24,7	20,4	27,6	÷19,2	2,3
Var. Græs til Græsning	185,5	179,0	172,9	163,6	÷11,8	14,0
Eng o. l. Arealer til						
Høslæt	88,9	68,3	55,8	64,7	÷27,2	5,5
Græsning	129,1	136,5	128,5	116,9	÷ 9,5	10,0
Fællede, Strandmark o. l.	114,5	106,0	100,4	91,1	÷20,5	7,8
Ialt udenf. Omdriften	552,2	514,5	478,0	463,9	÷16,0	39,6
Ialt Græs og Grønfoder	1291,1	1248,5	1199,4	1171,5	÷ 9,3	100,0

Høslætarealerne, der paa Agermarkerne steg til det dobbelte i Sammenligning med 1942, der vel ogsaa var det daarligste Høaar, vi har haft i en meget lang Aarrække. Græsningsarealerne er gaaet tilsvarende tilbage, men alligevel har man i 1943 kunnet gennemføre en væsentlig bedre Ernæring af Besætningerne end de nærmest foregaaende Aar, hvor Vinterskade og Sommertørke i høj Grad nedsatte Græsproduktionen.

Høstudbyttet af Hø, Grønfoder og Græsning fremgaar af Tabel 8. Det ses her, at det ikke alene var Slætarealet, der blev udvidet, men ogsaa Udbyttet af disse Arealer var stort, saaledes at den samlede Høst af Hø kom op paa 20,4 Mill. hkg mod ca. 9 Mill. hkg i de to foregaaende saa sløje Høaar. Græsningen, der er opgjort paa det sædvanlige Grundlag: den opnaaede Husdyrproduktion, er udregnet til 34,8 Mill. Afgrødeenheder eller meget nær samme Udbytte som Gennemsnit af Aarene 1936/40. Den anvendte Fremgangsmaade for Opgørelse af Græsudbyttet er der vel ikke meget at sige til, hvad angaar det rent principielle, men det vil jo nok knibe med Værd sætningen af de helt gode Græsaar i Sammenligning med de

Tabel 8. Høstudbytte af Hø, Grønfoder og Græsning, hele Landet.

	1936/40	1940	1941	1942	1943
Lucernehø*), Mill. hkg	—	1,3	1,2	1,5	1,8
Agerhø, Mill. hkg	13,4	9,3	5,2	5,3	14,7
Enghø, Mill. hkg	4,5	3,5	2,5	2,3	3,9
Hø ialt, Mill. hkg	17,9	14,1	8,9	9,1	20,4
Grønfoder og Græsning, Mill. Afrørdeenheder	34,5	34,4	29,2	30,3	34,8

mindre gode. Man vil vel saaledes være overrasket over, at 1943 ikke kom højere end til det jævnt gode Middeltal, som findes anført i Tabellen. Opgørelse paa Grundlag af Græsningskontrollen under den jyske Græsmarkssektion viser væsentligt gunstigere Stilling, idet 1943 er lige ved at være Rekordaar for de 25 Aar, Græsmarkssektionen har bestaaet. I denne Forbindelse er der dog Anledning til at erindre, at Jylland med Hensyn til Græsproduktionen var forholdsvis gunstigere stillet end den øvrige Del af Landet, idet der saa godt som ikke indtraf græsknappe Perioder fra det helt tidlige Foraar til sent Efteraar. Kørerne var mange Steder effektivt paa Græs i 6—6½ Maaned og Ungkreaturene i 7—8 Maaneder. Det er noget, der tæller til den gode Side i et Landbrugs Økonomi.

Det samlede Høstudbytte.

Det er med betydelig Interesse, man modtager Statistisk Departements Opgørelse for Landets samlede Høst i 1943. Tabel 9 viser, at Antalet af Afrørdeenheder er opgjort til 122,4 Mill., hvilket er henimod 10 pCt. mere end i 1942 og 20 pCt. mere end i 1941. 1943 hører saaledes med til de gode Aar, naar alle Afrørder lægges sammen. Høststatistikken viser, at vi kun en Gang tidligere har haft en Høst paa Højde med Høsten i 1943. Det var i 1938, da det samlede Høstudbytte (efter ændret Græsberegning) opgøres til 125,0 Mill. Afrørdeenheder. Naar 1938 saaledes er et Stykke foran 1943, skyldes det navnlig den gode Kornhøst i 1938. Med Hensyn til Grovfoderafgrøderne var

*) før 1940 incl. i Agerhø.

Tabel 9. Høstudbytte i Mill. Afgrødeenheder, hele Landet.

	1936/40	1940	1941	1942	1943
Kærne	32,7	30,3	25,5	35,4	36,4
Halm	9,3	8,0	7,2	10,9	10,3
Kornafgrøder ialt	42,0	38,3	32,7	46,3	46,7
Roer og Kartofler	34,2	36,9	35,2	31,5	32,7
Grønfoder, Hø og Græsning ..	41,8	40,0	32,8	34,1	43,0
Høsten ialt	118,0	115,2	100,7	111,9	122,4

1943 paa Højde med 1938. 1943 repræsenterer saaledes i Henhold til den officielle Høstopgørelse det hidtil næstbedste Høstaar i Danmark. I Betragtning af, at Aaret var det 4. i Rækken under den store Krig, der paa saa mange Maader har vanskeliggjort Tilførslerne, ogsaa af Hjælpestoffer, der direkte er af Betydning for Afgrødeudviklingen, maa det opnaaede Høstresultat siges at være meget tilfredsstillende.

Frøavlens.

Betingelserne for Udlæg af de ovenvintrende Frøafgrøder var ikke de bedste, idet Saaningen i Foraaret 1942 gennemgaaende skete temmelig sent og tildels i tør og ubekvem Jord. Hertil kom, at Dæksædafgrøderne voksede stærkt til og adskillige Steder gav Lejesæd. Efter Dæksædens Fjernelse var der imidlertid meget gode Betingelser for Udlægget, og den milde Vinter 1942/43 kom i høj Grad Frøafgrøderne til Gode, saavel Græsmarksplanter som Rodfrugter. Det meget tidlige Foraar 1943 satte hurtigt Gang i Væksten, som iøvrigt gennemgaaende havde gode Betingelser i Løbet af Sommeren, hvortil navnlig bidrog den rigelige Nedbør i Juni. Paa Egne med mindre Nedbør var der dog en Del Afgrøder, som blev mindre godt udviklet.

Det samlede Frøavlsareal var i 1943 62 Tusind ha mod 38 Tusind i 1942. Som Gennemsnit for de mere normale Aar 1936/40 var Arealet 41 Tusind ha. Fremgangen fra 1942 til 1943 er jo først og fremmest kendelig for Kaalroer og Turnips, der saa godt som helt udvintrede til 1942. Der ses ogsaa at være stor

Tabel 10. Frøavlsarealer i 100 ha, hele Landet.

	1936/40	1941	1942	1943	% Fremgang fra 1936/40 til 1943	Forholdstal 1943
Runkelroer og Fodersukkerroer	17,0	18,9	26,0	41,9	147,4	6,8
Kaalroer og Turnips	10,7	8,5	1,5	36,6	242,0	5,9
Sukkerroer	7,2	5,2	3,8	14,9	106,9	2,4
Rødkløver, tidlig	30,5	25,3	20,8	26,9	÷ 11,7	4,4
Rødkløver, sildig	37,4	33,2	49,7	72,3	93,3	11,7
Hvidkløver	35,7	38,2	37,9	37,7	5,5	6,1
Andre Græsmarksbælgpl. .	13,7	14,9	16,4	30,6	123,3	5,0
Bælgpl. og Græsser i Bland.	3,9	3,5	4,9	6,7	73,6	1,1
Hundegræs	61,8	39,4	52,2	47,8	÷ 22,6	7,8
Alm. Rajgræs	49,6	65,1	55,0	85,9	73,2	13,9
Ital. Rajgræs	29,1	39,1	13,9	54,7	88,4	8,9
Engsvingel	36,5	35,1	45,3	40,8	11,7	6,6
Alm. Rapgræs	13,8	9,6	7,0	9,7	÷ 30,1	1,6
Timothe	12,8	15,4	20,2	18,8	47,3	3,0
Andre Græsser	6,5	6,8	7,2	9,6	46,5	1,6
Andet Mark- og Havefrø .	42,5	13,9*)	15,7*)	37,5*)	—	6,1
Uspecificeret Areal	—	—	—	43,6	—	7,1
Ialt Frøareal	408,7	372,1	377,5	616,0	—	100,0

Fremgang for Sukkerroer og Ital. Rajgræs, altsaa sammen med Kaalroer og Turnips netop de Arter, som det gik særlig haardt ud over i den strenge Vinter 1941/42. Man havde, belært af Erfaringer, søgt at sikre sig med et særlig stort Udlæg, og da nu næsten alle Arealer groede godt til, blev der Tale om en meget stor Udvidelse for disse Arter. Men iøvrigt vil man af den beregnede Fremgang fra 1936/40 til 1943 se, at der ogsaa var sket ekstraordinært store Udlæg af Runkelroer og Fodersukkerroer og af Sildig Rødkløver, endvidere af de øvrige Græsmarksbælgplanter samt de fleste Græsser. For Hundegræs og Alm. Rapgræs var Arealerne mindre end i Aarene før Krigen.

Oplysning om det opnaaede Frøudbytte vil fremgaa af Tabel 11, som anføres efter *Tidsskrift for Frøavl*, idet Tallene saaledes kun omfatter Avlen inden for Danske Landboforeningers Frøforsyning. Foretages Sammenligning mellem Udbyttetallene for 1943 og 10-Aaret 1933/42, finder man, at Barres har givet

*) 1941—43 er Sennep ikke medtaget i Frøavlsarealerne.

Tabel 11. Frøudbytte 1933/42, 1940, 1941, 1942 og 1943.
(Efter Danske Landboforeningers Frøforsyning.)

	1933/42	Middeludbytte, kg pr. ha			1943
		1940	1941	1942	
Barres	2164	2600	2874	1989	2182
Fodersukkerroe	1877	2500	2413	1991	2147
Sukkerroe	1887	1750	1351	1571	1796
Kaalroe	1283	425	726	1336	2077
Rødkløver, tidlig	216	188	153	149	256
Rødkløver, halvsildig	359	358	268	236	379
Hvidkløver, Morsø Øtofte ..	220	279	97	251	286
Alsike	235	296	138	208	294
Timothe	416	357	271	407	433
Alm. Rajgræs, tidlig	1013	922	902	987	1252
Ital. Rajgræs	1097	863	955	835	1345
Hundegræs	637	648	496	448	644
Engsvingel	733	816	656	730	703

normalt Udbytte, Fodersukkerroe derimod en Del over og Sukkerroe lidt under. Udbyttet af Kaalroefrø var meget stort, og da Arealet samtidig var langt over det normale, blev den samlede Høst saa stor, at der ingen Mulighed var for at udnytte det hele til Udsæd, hvorfor en væsentlig Del blev anvendt til Oliepresning.

Græsmarksbælplanterne gav over normalt Udbytte, det samme var Tilfældet for de fleste Græsser.

Prisen var for de fleste Frøsorter nedadgaende sammenlignet med 1942, hvilket maatte blive en naturlig Konsekvens af den gode Frøhøst. Som Helhed maa 1943 dog siges at have været et godt Aar for Frøavlens. Den gennemsnitlige Bruttoindtægt for D. L. F.s Frøavlsarealer beregnes for 1943 til 2042 Kr. mod 2012 Kr. Aaret forud.

Industriplanterne.

Statistisk Departements Opgørelse over Arealerne de sidste tre Aar giver følgende Tal:

	1941	1942	1943
Spindhør, ha	5863	6272	6558
Hamp, ha	527	1771	2184
Oliehør, ha	3415	3556	2661
Sennep, ha	7976	18016	17158

Spindhør har været dyrket paa lidt større Areal end i 1942, men navnlig er Udvidelsen af Hamparealet betydelig. Dyrkningen af Oliehør er derimod gaaet væsentlig tilbage. Arealet med Sennep har omtrent været som for 1942. Det samlede Areal med de 4 Arter Industriafgrøder er knap 29 Tusind ha, hvortil kommer mindre Arealer med Valmue og andre Arter, saaledes at man kan anslaa Arealet af disse særlige Industriplantearter, hvis Dyrkning er paabegyndt og udvidet stærkt under Krigen, til ca. 30 Tusind ha, hvilket svarer til ca. 1 pCt. af Landbrugsarealet. For Landbruget som Helhed er denne Dyrkning altsaa af ret underordnet Betydning, men for de Egne eller de Landbrug, hvor Industriplanterne har faaet Indpas, spiller Avlen en stor Rolle og samler betydelig Interesse.

For Dyrkningen af Spindhør var Vækstforholdene gennemgaaende gode i 1943, men dog noget præget af Variationen i Nedbørsmængden, saaledes blev Straalængden for ringe paa en Del Egne paa Øerne, hvor Tørke gjorde sig gældende. Hampavlens gennemgaaende været bedre udviklet end i 1942. Der er dog endnu mange Steder Tilbøjelighed til at dyrke Hamp paa for kold Jord. Avlen af Oliehør lykkedes gennemgaaende godt, og Udbyttet var nogenlunde tilfredsstillende. Det samme var Tilfældet med Gul Sennep. For denne Avl, som nu lægger Beslag paa store Arealer, er det af væsentlig Interesse, at der er fremkommet Resultater af Dyrkningsforsøg ved Statens Forsøgsstationer. Disse Resultater giver god Vejledning paa en Række Omraader, hvor man hidtil stod usikkert.

Prisen paa Hørtave for Avlen 1943 blev nedsat en Del; Skættehør saaledes fra 470 Øre pr. kg i 1942 til 400 Øre pr. kg i 1943. Derimod var Prisen paa Hørfrø uforandret, 144 Øre pr. kg, hvilken Pris svarer til Afregningstallet for Oliehør, der er fastsat saaledes, at Avlen skal svare til $5\frac{1}{2} \times$ Prisen for afleveringspligtigt Korn (Byg). Den tilsvarende Pris for Sennep var $4\frac{1}{2} \times$ Kornprisen. Prisen for Hamptave var uforandret.

Brakbehandling og anden Ukrudtsbekæmpelse.

Gennem en lang Aarrække er Brakarealet gaaet jævnt tilbage. Dette gælder saavel Helbrak som Halvbrak, hvilket fremgaar af følgende Oversigt:

	1919	1930	1940	1941	1942	1943
Helbrak, ha	70118	24054	11629	7186	7630	6250
Halvbrak, ha . . .	75708	36885	15038	12779	11725	9550
Brak, ialt ha . . .	145826	60939	26667	29965	29355	15800

Efter de strenge Vintre 1940/42 kunde man vel egentlig have ventet, at en Del af de Arealer, hvor Afgrøderne var udvintrede, vilde være blevet brakket, men Arealtallene tyder ikke paa, at noget saadant har fundet Sted. Med de 15 800 ha samlet Brakareal er vi nu nede paa ca. $\frac{1}{2}$ pCt. af Landbrugsarealet, hvilket vil sige, at Brak i Danmark er ved at være en stor Sjældenhed.

Man kunde saa spørge, om man ad andre Veje har gjort sig til Herre over Ukrudtet. Betragtning af Markerne tyder ikke paa, at dette er lykkedes, tværtimod finder man endnu store Mængder af saavel Frøukrudt som Rodukrudt. Formentlig er Ukrudtsbestanden dog ikke taget til, hvorfor det vil være uberettiget at hævde, at Afskaffelse af Brak har medført, at Ukrudtet er ved at tage Overhaand.

I 1943 er der paany arbejdet med Ukrudtsforsøg. Den lokale Forsøgsvirksomhed har fortsat sine Forsøg med Midler mod Frøukrudt, og det viser sig, at man nu er i Stand til at opnaa lige saa god en Virkning ved Udbringning af Kalkkvælstof samtidig med Kornets Gennemspiring som ved Pudring i Dug paa et senere Tidspunkt. Den første Udbringning er jo gennemgaaende lettere at udføre.

Vi mangler ikke Midler i Kampen mod Ukrudtet. Forsøg paa Sjælland og i Jylland har vist god Virkning af Stikning af Tidsler i Kornmarkerne omkring Skridningstid, idet der var en betydelig Nedgang i Tidselbestanden Aaret efter, og endvidere viser disse Forsøg en lille Fremgang i Kærneudbyttet i Stikningsaaret, saaledes at man maa formode, at Stikningen er direkte betalt herved. Andre Forsøg viser fortrinlig Virkning af ekstra Hakning i Roemarkerne i August og September. Forsøgene med Ukrudtsharvning og kemiske Midler mod „Agerkaal“ har vist stor Virkning, og samtidig er der opnaaet betydelig Udbytteforøgelse, gennemsnitlig 3—4 hkg Kærne pr. ha som Merudbytte for Behandlingen. Det betaler sig saaledes særde-

les godt at bekæmpe Ukrudtet, og de allerfleste Steder vil dette ogsaa kunne gøres, selvom man maa indrømme, at Mangel paa Arbejdskraft i de senere Aar er kommet noget paa tværs.

Gødningsanvendelsen.

For Opretholdelse af Jordens Ydeevne i Krigsaarene spiller det den allerstørste Rolle, hvor store Mængder Staldgødning og Kunstgødning, der er til Raadighed. Gødningsspørgsmaalet omfattes derfor ogsaa med meget stor Interesse, og der er ingen Tvivl om, at man i de enkelte Landbrug arbejder ihærdigt for god Udnyttelse af de forhaandenværende Gødningsmængder.

I Samklang hermed er der gennemført et stigende Antal Jordbundsanalyser med det Formaal at faa oplyst, om de paagældende Arealer indeholder tilstrækkeligt af Fosforsyre, Kali og Kalk, eller der eventuelt er ved at opstaa Mangel. Selvom Fosforsyre- og Kalianalyserne endnu er behæftet med en vis Usikkerhed, er der ingen Tvivl om, at de Ejendomme, hvor Analyseresultater er til Raadighed, er væsentlig bedre stillet ved Tilrettelæggelse af Gødkning, end hvor saadanne Resultater mangler. Det viser sig mange Steder, at Jorder, som er tilført Mergel eller Kalk i Aarene efter sidste Krig, nu paany er ved at være kalktrængende. Desværre er Kalktrangens Afhjælpning nu ret vanskelig paa Grund af de besværlige Transportforhold. For Staldgødning og Ajle beregnedes det for Høstaaret 1943 af Landbrugsraadets Produktionsudvalg, at der maatte regnes med en Tilbagegang i Forhold til Aarene før

Tabel 12. Forbruget af Kunstgødning i 1000 t pr. 1. Juli.
(Gødningsfirmaernes Opgørelse.)

	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43
18 % Superfosfat	387,7	377,4	87,1	33,7	0
Thomasfosfat	—	—	—	—	9,2
40 % Kaligødning	111,6	108,2	191,3	152,4	140,3
Kalksalpeter	118,2	141,0	202,5	191,0	194,6
Chilesalpeter	62,5	43,6	0,3	0	0
Natronsalpeter	9,1	10,6	0,7	0	0
Sv. Ammoniak	39,4	38,9	42,9	56,1	20,1
Kalkkvælstof	2,9	0,8	9,8	12,8	20,7
Nitrophoska	1,9	0,3	0,01	0	0

Krigen i den samlede Kvælstofmængde paa 35 pCt., Fosforsyre paa 34 pCt. og Kalimængden paa 23 pCt. For 1944 vil Billedet antagelig være nogenlunde tilsvarende. Formentlig er Stillingen ikke blevet ringere for Kvælstoffets Vedkommende, vel snarere forbedret, idet f. Eks. de gode Bælgplantegræsmarker i 1943 utvivlsomt har medført en vis Stigning i Staldgødningens og navnlig i Ajlens Indhold; hertil kommer, at Værdierne i Staldgødning og Ajle sikkert er jævner fordelt fra Egn til Egn end de nærmest foregaaende Aar, da de tørkeramte Egne i Jylland havde en stærk nedsat Produktion af naturlig Gødning. For Kunstgødningens Vedkommende vil Tilførselsforholdene være belyst af Tabel 12 og 13 (pr. 1. Juli; de anførte Tal angiver saaledes de Gødningsmængder, der maa regnes at være anvendt til Høst 1943), hvoraf fremgaar, at Kalitilførselen 1942/43 er gaaet noget tilbage, derimod er der en Forøgelse i den samlede Kvælstofforsyning, og der er anvendt forholdsvis mere Kalkkvælstof end de foregaaende Aar.

Som Helhed maa der regnes med, at Gødskningen til Høstaaret 1943 nogenlunde har svaret til, hvad der blev anvendt 1942, men da denne Tilførsel var væsentlig mindre, end hvad man normalt regner for nødvendig til en god Høst, maatte man befrygte en gradvis Nedgang i Høstudbyttet. Naar man undgik en saadan Nedgang, skyldes dette alene de gunstige Vejrforhold.

Tabel 13. Egnenes forholdsvis Kunstgødningsforbrug 1942/43.
(Gødningsfirmaernes Opgørelse.)

	15 $\frac{1}{2}$ % Kvælstofgødning	kg pr. ha		Forholdstal for rene Næringsstoffer		
		Thomasfosfat	Kaligødning	Kvælst.	Fosfors.	Kali
Sjælland	99	—	34	100	—	90
Bornholm	81	—	39	100	—	125
Lolland-Falster ...	170	—	57	100	—	87
Fyn	105	—	41	100	—	100
Østl. Jylland	79	—	41	100	—	135
Nordl. —	55	—	39	100	—	186
Vestl. —	54	—	49	100	—	236
Sydl. —	64	—	53	100	—	216
Hele Landet	77	3*)	43	100	—	146

*) Fordelt til nyopdyrket Hede.

Prisforhold og Afsætning.

Under Krigens Produktionsvilkaar er der i Almindelighed ingen Vanskeligheder for Afsætning af Afgrøderne. I de daarlige Avlsaar 1940 og 1941, tildels 1942, var der endog for adskillige Afgrøder, der plejer at være til Stede i rigelige Mængder, saa stor Knaphed, at dette i høj Grad fik Indflydelse paa Omsætning og Priser. Dette gjaldt for en væsentlig Part ogsaa Grovfoderremnerne, som i disse Aar paa visse Egne opnaaede usædvanligt store Priser. I 1943 var Forholdet anderledes, idet der gennemgaaende var rigeligt af Foderafgrøder, ligesom Avlen af Handelsafgrøder ogsaa i Almindelighed var saa stor, at Priserne, hvor nogenlunde fri Prisdannelse endnu var gældende, gik en Del tilbage.

I Tabel 14 redegøres for de af Det landøkonomiske Driftsbureau hvert Aar pr. 1. Juli udarbejdede Gennemsnitspriser for en Del af de vigtigste Planteavlsprodukter. Kornpriserne er anført med de gældende Maximalpriser + Tillæg. Prisen paa Halm gik igen betydeligt ned i Sammenligning med foregaaende Aar. Der var jo forfærdende Vilkaar for de halmfattige, tørkeramte Egne, da man i 1941/42 maatte betale ca. 20 Øre eller mere pr. kg Halm. Med de 8,25 Kr. pr. 100 kg er man nede paa et mere rimeligt Niveau, og forøvrigt blev der i Aarets Løb omsat Halm til endnu lavere Priser, men bortset fra Salg til særlige Formaale har Omsætningen været ringe, idet man paa de fleste Egne havde rigeligt af Halm ogsaa paa de mindre Ejendomme.

Prisforholdene for Kartofler og Sukkerroer er tidligere berørt. For de fleste Frøsorter gik Priserne tilbage, i enkelte Tilfælde endog betydeligt. Den noterede Prisforskydning paa Kaalroefrø afspejler Avlens Størrelse, næsten ingen Avl 1942 og meget stor Avl i 1943. Rødkløverfrø gik stærkt ned, hvorimod Hundegræs og Engsvingel holdt nogenlunde de sædvanlige Priser.

Nedgang i Pris for en Række Afgrøder medførte, at Aaret 1943/44 giver et lavere Indekstal for Planteprodukter, idet Tallet blev 250 mod 269 for 1942/43. Samtidig er der sket en Prisforskydning til Fordel for Husdyrprodukter, saa Indekstallet

herfor nu næsten er paa Højde med Planteavlsprodukternes Indekstal. Det prismæssige Fortrin, som Planteavlsbrugene havde i de første Krigsår sammenlignet med Husdyrlandbrugene, er saaledes ved at svinde.

Men endnu er der gode Afsætningsmuligheder og gennemgaende tilfredsstillende Priser paa Planteavlsprodukter. Det er imidlertid kun et Faatal af Landbrug, der har Adgang til fortrinsvis at lægge Vægt paa Salgsafgrøder. Det almindelige Landbrug er som før henvist til at søge Avlen omsat gennem Husdyrholdet.

Tabel 14. Priser paa Planteavlsprodukter, Kr. pr. 100 kg.
(Efter Det landøkonomiske Driftsbureau, 1. Juli—30. Juni.)

	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44
Hvede, Sælger	18,72	27,24	29,04*)	29,25*)	29,45*)
Rug	20,20	28,24	30,04*)	30,25*)	30,45*)
Byg 2 rd., Sælger	18,00	24,41	26,04*)	26,25*)	26,25*)
Havre	18,32	24,41	26,04*)	26,25*)	26,25*)
Havrehalm	3,86	14,56	20,74	12,18	8,25
Kartofler (Sælgers St. Sj.) ...	10,55	15,72	17,97	14,73	14,79
Sukkerroe	2,50	3,19	4,40	4,40	5,31
Runkelroefrø	80,00	210,00	215,00	248,00	182,00
Kaalroefrø	80,00	300,00	395,00	440,00	145,00
Rødkløverfrø, halv.	—	—	—	820,00	510,00
Hundegræsfrø	88,00	108,00	240,00	242,00	236,00
Engsvingelfrø	106,00	126,00	230,00	232,00	210,00
Indekstal for Planteprodukter (1909—14 = 100)	149	225	277	269	250
Indekstal for Husdyrprodukter (1909—14 = 100)	138	198	225	238	243

*) Maximalpriser + Tillæg.